

Паважная радэцыя!
Ведаю, якую ўвагу ўдзяляе "Народная воля" захаванню беларускай мовы. Таму я звяртаюся да вас па дапамогу. Прашу вас надрукаваць мой артыкул "Горкія ўрокі" аб

Трывожна!
тым, як знішчаюцца беларускія класы ў школе, дзе я працую настаянічай. Думаю, што толкі ўвага грамадскай можа дапамогі захаваць беларускамоўную школу. Падобны артыкул у пачатку кастрычніка я адправіў у "Настоянціцу"

газету". Прайшоў амаль месяц, а газета моўчыць. Яе старонкі запоўненыя рэпартажамі аб паспяхах. Застаюцца надзея на незалежны выданні.

Аўтар.

Горкія, горкія ўрокі

Да гэтага навуцальнага года школа №82 г.Мінска была адной з наймоўнейшых беларускіх школ сталіцы. Тут вучыліся на беларускай мове ўсё вучні з першага па шосты клас.

З прыходам у школу новай адміністрацыі пачалося знічэнне беларускіх класаў, знічэнне беларускай мовы такуе сутак, такое нахальнае, што можа спрыяць знічэнню словы дзяржавы аб тым, што ў хуткім часе ўсе класы ў школе будуць рускімі.

Галоўную ролю ў гэтым знічэнні выконваюць дырэктар школы А.С.Салахатзінава (працуе другі год) і ўзвуч пачатковых класаў А.П.Ісеева (першы год у школе). Яны з пачатку ставяцца да беларускай мовы і дзяцця яе непатрыбна.

Усё пачалося з першых класаў. У гэтым годзе ўспрымаюць па апошнім 7 гадоў у школе не адрознілі ні аднаго беларускага класа. Перад мною ляжыць журнал уліку дакументаў вучняў, паступаючых у 1-ы клас. У канцы жніўня было 23 заявы ў беларускі клас.

Я не магу сказаць, што гэтыя бацькі — гарачыя прыхільнікі беларускай школы. Такія бацькі, якія свядомо аддаюць дзяцей у беларускія класы, няматра. На тое ёсць прычыны і ў мінулым, і ў цяперашнім часе. Многа гадоў назад Язеп Лёска пісаў: "Як жа народа запатрабуе сваіх беларускіх школ, калі ён іх ніколі не бачыў". Гэтыя бацькі прывялі сваіх дзяцей у беларускую школу і былі не супраць навучання на беларускай мове. Да прыкладу, у жніўні я сама прымавала заявы ў беларускі клас ад бацькоў Кашчова Даміян і Сабанькі Антона і запісвала іх, што яны будуць вучыцца на беларускай мове.

Дырэктар школы А.С.Салахатзінава і ўзвуч А.П.Ісеева вырашлі, што першыя беларускія

класы ім не патрыбны. Л.П.Ісеева яшчэ і пахвалілася, што яна школа, дзе яна прывяла раней, адна з першых у горадзе павялічыла ад беларускіх класаў. Заўваж і па загалу, настаяніца А.П.Ісеева на тэлефоне і асабіста пачалі пераконаваць бацькоў напісаць заяву ў рускі клас. А тым, хто не знайдуць, напярэдзілі, што іх мала і для іх беларускі клас не адрозніць.

З 1 верасня ў школе пачалі працаваць першыя рускія класы. Гэта стала сігналам да дзяцей для тых, у каго, як і ў адміністрацыі школы, беларуская мова выклікала неспрыянасць і напалу. Тое, што стала адбывацца дагэ, можа выклікаць толькі абурэнне. Са згоды адміністрацыі школы на рускую мову навучання пачалі пераводзіць беларускія класы. Уздумайцеся ў такі абсурдны факт. Вучні 6 гадоў вучыліся на беларускай мове, а ў гэтым годзе ў канцы верасня 7-ы клас стаў рускім, таму што так захсалося іто класіфікацыю Р.В.Ісеева.

Пры гэтым настаяніца і адміністрацыя спасылаліся на жаданне бацькоў. Шэсць гадоў, болюшую частку школьнага жыцця, дзеці спакойна вучыліся ў беларускім класе, і раптам бацькам захсалося змяніць мову навучання, ды яшчэ ў сапраўдныя часы. Вядома, што бацькі выконваюць жаданне класіфікацыю.

У канцы верасня заўваж Л.П.Ісеева апыралася паправаць у 2-м класе, які застанець дагэ настаяніца. Гэтыя дзеці год ужо вучыліся на беларускай мове. Першае, што зрабіла заўваж, загалала бібліятэкару намясці і прывяла рускіх пацручкі, а потым прывяла беларускіх схода, каб бацькі напісалі заявы ў рускі клас.

У пачатку гэтага навуцальнага года вучні нашай школы атрымалі

горкія ўрокі, якія застануцца ў іх памяці. Гэта ўрокі нямасці і пагарды да роднай мовы, урокі адмаўлення ад беларускай культуры.

Знічэнне беларускіх класаў у сталіцы Беларусі — гэта дзікуецца, якое немагчыма ні ў адной цывілізацыйнай краіне. Так, у суседняй Украіне, як паведамляюць "Кіевскія вестнікі", у гэтым годзе 98 прэзідэнтаў кіеўскіх першых класіфікацыю вучыцца на Украінскай мове. У Кіеве засталася 20 школ з рускім статусам, больш таго, у рускіх школах адкрываюцца Украінскія класы.

Знічэнне беларускіх класаў, якія з'яўляюцца нацыянальнай калітоўнасцю, могуць толькі дазвуч з нізкім узроўнем культуры: культуры інтэлектуальнай і культуры маральнай. Гэты нізкі узроўень культуры дырэктара школы А.С.Салахатзінава і ўзвучаў, безумоўна, не толькі ў адносінах да беларускай мовы, а і ў вырашэнні ўсёх іншых пытанняў. 3-а гэтага ў мінулым навуцальным годзе са школай звольнілі заўваж старэйшых класаў В.Ф.Богач, заўваж пачатковых класаў Р.В.Ісеева, пачала школах, настаяніца.

Зусім іншыя ўрокі даюць ларосым нацыям дзяці. Гэта спадарожны ўрокі любові і добра. Даведзлася, што ў школе не будзе беларускіх першых класаў, я праналава сваім вучням напісаць зварот да бацькоў блучых першых класаў. Шэсць верасня радкі з сачыненняў дзяці, якім толькі 9 гадоў.

"Мы звяртаемся да бацькоў, каб дзеці пачуць у 1-м класе. Аддаваць сваіх дзяці ў беларускія класы. Каб вашы дзеці любілі нашу мову. Каб беларуская мова гучала. Мы любім родную мову і мы любіме. Размаўляйце па-беларуску, дзеці!"

руку, дзе б вы ні былі. Гучы, беларуская мова!"

"Не адракайцеся ад роднай мовы, таму што беларуская мова знікае. Яе ўсё менш і менш, яе хутка не будзе."

"Траба любіць беларускую мову. Траба паважаць беларускую мову. Усе людзі любіць родную мову. А беларусы не любіць. Наша родная мова вельмі прыгожая. Паслухайце беларускія вершы, паслухайце беларускія песні, і вы самі адчуеце гэта."

"Траба панаваць сваю родную мову. Руская мова гэта чужая. А беларуская мова наша. Беларуская мова — гэта наша радзіма. Родная мова вельмі прыгожая і гучная."

Я думаю, што трывожная сітуацыя з беларускімі класамі, якая склалася ў школе №82 г.Мінска, прыцягне ўвагу грамадскасці і гэта дапаможа захаваць беларускую першую школу ў сталіцы. Спадзюся, што сваю апацыю дзесяцімі адміністрацыі школы дадуч краўнікі органы адукацыі. Горкія ўрокі нямасці і пагарды да роднай мовы, урокі адмаўлення ад беларускай культуры і культуры маральнай. Гэты нізкі узроўень культуры дырэктара школы А.С.Салахатзінава і ўзвучаў, безумоўна, не толькі ў адносінах да беларускай мовы, а і ў вырашэнні ўсёх іншых пытанняў. 3-а гэтага ў мінулым навуцальным годзе са школай звольнілі заўваж старэйшых класаў В.Ф.Богач, заўваж пачатковых класаў Р.В.Ісеева, пачала школах, настаяніца.

Зусім іншыя ўрокі даюць ларосым нацыям дзяці. Гэта спадарожны ўрокі любові і добра. Даведзлася, што ў школе не будзе беларускіх першых класаў, я праналава сваім вучням напісаць зварот да бацькоў блучых першых класаў. Шэсць верасня радкі з сачыненняў дзяці, якім толькі 9 гадоў.

"Мы звяртаемся да бацькоў, каб дзеці пачуць у 1-м класе. Аддаваць сваіх дзяці ў беларускія класы. Каб вашы дзеці любілі нашу мову. Каб беларуская мова гучала. Мы любім родную мову і мы любіме. Размаўляйце па-беларуску, дзеці!"

Людміла СІНЬКЕВІЧ, настаяніца-металдыст.

SOS! Каб не загінула "Зубраня"

Хто не чуў пра "Зубраня" — своесабавы беларускі дзіцячы "Артыст" на Нарадзі? Цудоўна, што дзяржава здолела захаваць гэты прыкладнік на ўсёх адносінах лагер. Вось толькі вельмі ўжо марудна ідзе заплававаная рэканструкцыя і будаўніцтва новых аб'ектаў. У прыватнасці, тых жа жылых карпусоў, якія былі ўведзеныя яшчэ ў 1958 годзе. У пакоях размешчана ў 10—11 падлеткаў. Праўда, два галы назад пачалі ў ўважэнне аднаго нотага сучаснага корпусу на 160 месцаў, які ўжо дзеці будуць размешчаны на два-тры ў кожным пакоі.

Каробка тропікаў і рывага прыгожа будынка ўзведзена даўно, падключана да камунікацыяў, але стаіць без вокан і дзвярэй. Ёсць наезд, што лойдуць і прыраўняць выдзелены да канца года 6 мільярд рублёў і будучы зроблены ўнутраны аддзеланы работы, а на наступны год уладзіць усе гэты корпус у эксплуатацыю. У краўніцтва дадуча ўжо зарыбелішы, калі туды засяліць, бо дзеці апынуцца ў розным узросце. Такіх карпусоў трэба ўзвесці яшчэ два-тры, а гэта ўжо не адзін мільярд рублёў! Побач развалены і закінзены будынык яшчэ адной стайвай на 280 месцаў. Былі б грошы, закінчылі гэта б заплававаную рэканструкцыю і гэтага будынка, значна разгубілі б асноўнае памішчэнне.

За апошні час уладася папоўніць аўтаматным ларк пяццю новымі адзінамі транспарту. Але ж патрабуеца змяніць яшчэ 20 машын, якія эксплуатацыю ўжо шмат гадоў. Як паветра, патрэбна яшчэ адзін аўтобус, бо перавозіць прыходзіцца не кампусны, а дэтак. А яшчэ патрабуеца значныя сродкі, каб абнавіць цэпарту, трубы водазабеспячэння, пракладзеныя шмат гадоў назад на вайсковыя галыны на пярэньках. Важна пакапавацца пра замену санітарнай, кухоннай абсталявання, тую ж месцімі, адвалішчэныя літкі, замену ложкаў і шэфар, якія служыць тут многа гады. Тэхніча-эканамічныя разлікі на правядзенне гэтых і іншых работ даўно пераўраўнаваны іх апацыю і апацыю павялічыліся. Толькі пры цэпарту гэтых іх апацыю павялічыліся спадарожныя да 20, каб лавесці намячанае да даў.

"Зубраня" такі тэрмін проста не вытрымае...

Уладзімір ШЫК. Мядзельскі раён.

Хочыце купіць 100 гектаров зямлі? В Саратовай области продают...

Пока в Беларуси идет одна говорильня о купле-продаже земли, на родине Столыгина уже полным ходом идет земельная реформа

Пока депутаты Госдумы сходятся с президентской командой копать Земельного кодекса, в Саратовской области уже полным ходом идет земельная реформа. Так и не дожидаясь законодательной базы "сверху", регион в рамках Основного Закона самостоятельно определил приоритеты. Принят и местный закон о земле, и ряд других законодательных актов, позволяющих проводить куплю-продажу земельных участков. Любопытно, что число зарегистрированных сделок растет с каждым месяцем. Однако нет ни спекуляций, ни неупущенного актожаса. Опытным путем земельной реформы — председателю правительства Саратовской области Дмитрию АЯЦКОВ.

Екатериновский район — один из самых отдаленных в Правобережье. Прекрасные земли — просто уникальные чертёжы, земледельцы, трудолюбивые люди. Но в который раз убеждаюсь — сломать психологию крестьянина очень нелегко. Сложнее, чем собрать рекордный урожай. Подошел ко мне Николай Яковлевич, пенсионер, человек бойкий, напористый. На подходе по пояс орошения. "Начальства", как говорит сам, не боится. И вышел у нас с ним отчаянный спор именно на сельском склоне. Я говорю: земля должна "работать", приносит прибыль. Продаваться и купаться. А он отвечает: как так продавать-покупать? И что я имею со своего пая? Взял, говорит, у меня колхоз в аренду 22 га земли и вот как "заплатил" — вспахал мне огорода, выдал 1,5 центнера зерна да 2 тонны соломы. Всего на 350 тысяч рублей, утверждает крестьянин.

Понимаю, отвечаю. А если бы земля стоила столько, сколько должна, — тысячу долларов за гектар, передал бы ты, говорю, Николай Яковлевич, ее своему колхозу нищему в аренду? Наверное, десять раз подумаешь, а не продать ли это? Да разве ж она моя, земля-то? — говорит вдруг пенсионер. "А чья ж она тогда?" — "Государственная!" — "Да какая ж она государственная, мила-человек? Твоя она. Собственная подержанная. Продавать можно. Продавать можно!" Почесав мужик затылок — как ни крути, губернатор вроде бы прав. Только непонятно как-то: земля — и в собственности... Вот никак, корова, пара овец или старенький "москвичик" — другое дело.

Психология — вещь тонкая. В одночасье, с четверга на пятницу, дело не поправится. И нет ничего удивительного в том, что собственники приходится уговаривать почувствовать себя этим собственником. Отсюда и почти две тысячи крестьян, отказавшихся получить документы на свои земельные пая. В этом нет ничего удивительного. Лозунг "Земля — крестьянам!" почти 80 лет оставался лозунгом, и только. Государство не могло, не хотело да и не умело с толком распорядиться своим национальным достоянием. Было обидно. И нынче. Но у земли должен быть хозяин.

Не будет ошибкой сказать — все было бы по-другому, если бы не перемены нашего земледелия. Петри-Петрицыны были доведены до конца. А ведь именно в них он видел спасение России. Он рассчитывал справиться с земельной реформой за 20 лет. Но отпущено ему было едва ли десятилетие. Опыт других стран показывает: процесс реформирования — многотрудный, поэтапный. Длительный. Небольшая Пруссия, например, выходила из общины крестьян и о праве собственности, проинформировав перед депутатами Государственной Думы и вошедшей в историю хрестоматийной фразой о великой России и о великих потрясениях.

Еще одно условие Столыгина, не потерявшее актуальности и в наши дни: "Сначала успокоение, потом реформы". В Саратовской области мы начали реформы, допустив общественное согласие. Тогда же начали работу по составлению государственного кадастра земель. Для нерадивых хозяев гром среди ясного неба стал местный закон "О прекращении прав на земельные участки на территории Саратовской области". Разработали шкалу, по которой принимали плату за пользование землей. Внимательно изучали указы пре-

зидента, главный из которых — о предоставлении конституционных прав гражданам на землю. После подписания с Федеральным центром Договора о разграничении полномочий и предметов ведения смело заявили о начале работы над законом о земле. Подчеркну — мы имели на это право, поскольку договором зафиксирована возможность субъекта Федерации в случае отсутствия федерального закона создавать свою законодательную базу.

Второе. Что мы учли сразу? Так решили — нам нужен учет земли, их охрана, постоянный мониторинг, сохранение и повышение плодородия почв, защита от эрозии, потопления и заболачивания. Мы хотим оставить потомкам землю, которая не растаскана по клочкам и способна родить. Исходя из этого и создавали идеологию закона. Кроме того, землю требуется защищать от спекуляций. Вот почему в нашей области владеть сельскохозяйственными землями могут только граждане, имеющие опыт и знания. Вот почему коттеджное строительство не угрожает плодородию почвы.

Кстати, о коттеджах. В черте города их только за год возвели 8 тысяч. Но дворян "новых русских" стали не столько на глазу, сколько на языке. Ученый мхеджид земли участка и фундамент. С него берется налог. И если во времена "безвременья" дельцы нахлещали земельные участки и по 15 га, и больше, то теперь они вынуждены от них отказываться. Привнесшая коттеджное строительство, а оно является частью и президентской программы "Свой дом", мы используем льготную ставку налогообложения — всего 3 процента. Но если земли не используются или используются не по целевому назначению, владельцам приходится раскошеливаться. Накладно им платить за эти свои гектары как за земли промышленности. И они сдают землю. Мы подсаживаемся на новый жокен.

Третье. Считаю важным поспешением. Разумность, полнота. Увеличил роль районных земельных комитетов, привлекаем земледельцев не горючить события. Но проводить учебу всех крестьян. С мелом у доски доказывать, почему выгодно иметь такой закон и почему невыгодно такой закон не иметь. Учти, как в школе, и не только руководителей среднего звена, но и фермеров, когда надо закладывать землю, а когда лучше этого не делать. Когда стоит провалять изливши, а когда лучше попердеть. Этим мы с самого начала избежали известных напряжений. Не позволили допустить земельного "МММ".

Теперь можно с уверенностью сказать — начало земельного рынка положено. Выделено 320 тысяч земельных долей. В прошлом году зафиксировали 6636 сделок купли-продажи земли, 10683 договора аренды заключено. Была 3222 свидетельства о праве собственности на землю. В этом году эти результаты удвоятся. Мы знаем, сколько стоит земля области — 800 триллионов рублей. Знаем, где какой бонитет почвы, где какую ставку налога использовать. От 5,6 млн. рублей до 7,4 млн. за гектар обходятся покупателю пахотных земель. При условии, что он будет хозяином на своей земле.

Передая земли в частные владения — это действительно огромный ресурс для подъема экономики. Это и привлекение к здравому смыслу издрядно запутанной системы налогов — вместо 14 нужно оставить только один, на землю. Опыт Саратовской области доказывает — Земельный кодекс может и должен способствовать превращению сельского хозяйства страны в мощный современный агрокомплекс, резко изменив жизнь крестьян. Сделав ее и лучше, и богаче. Другими словами, достойней.

Дмитрий АЯЦКОВ.

(Р.Р.)

Один абзацем "Миллиардеры" местного масштаба

Во время обсуждения итогов исполнения бюджета Витебской области на одном из своих заседаний констатировал существование значительных недоимок от предприятий и организаций на общую сумму 60,7 миллиарда рублей.

Автопробегом — по...

Местная организация БПСМ намерена возродить патристические акции советского государства. Оной из таких акций является автопробег по Витебщине, во время которого пять энтузиастов БПСМ на своих личных автомобилях проскакал по шести районам области.

У нас будет свой праздник

Барды Витебска собираются устроить 7—8 ноября большой праздник с приглашением известных артистов из Москвы, Петербурга, Минска, Могилева и других городов. С коммунистической датой этот праздник, впрочем, не имеет ничего общего — в Витебске

Рэкет не прошел

Цель автопробега — "напоминание нынешней молодежи о подвиге их бабушек и дедушек в годы Великой Отечественной войны". А чтобы цель акции выглядела солиднее, в райцентре организовывались митинги, концерты.

Дружим с Россией

Группа молодых людей, одной из которых был одет в форму майора милиции, сев в "Ауди" и проехавшись по улицам областного центра, в итоге два рывка рывка отключились в Москве. По Петербургу, Минску, Могилеву и другим городам. С коммунистической датой этот праздник, впрочем, не имеет ничего общего — в Витебске

лей (по состоянию на 1 октября). Причем 10 предприятий, являющихся субъектами хозяйствования Витебщины, не доплатили в городской бюджет по миллиарду и более рублей.

Цель автопробега — "напоминание нынешней молодежи о подвиге их бабушек и дедушек в годы Великой Отечественной войны". А чтобы цель акции выглядела солиднее, в райцентре организовывались митинги, концерты.

Рэкет не прошел

Цель автопробега — "напоминание нынешней молодежи о подвиге их бабушек и дедушек в годы Великой Отечественной войны". А чтобы цель акции выглядела солиднее, в райцентре организовывались митинги, концерты.

Дружим с Россией

Группа молодых людей, одной из которых был одет в форму майора милиции, сев в "Ауди" и проехавшись по улицам областного центра, в итоге два рывка рывка отключились в Москве. По Петербургу, Минску, Могилеву и другим городам. С коммунистической датой этот праздник, впрочем, не имеет ничего общего — в Витебске

Евгений ТОМОВ.

Творчество читателей Врачебные афоризмы

Если в голове твоей возникает какая-нибудь идея, не отступай от нее, ведь эта идея — твоя собственная и, может быть, единственная в жизни.

Верь только тем теориям, которые исходят от корифеев, стоявших во главе познания науки, искусства, природы, человека. Когда эти теории по причине своей негодности начнут отмирать, меняй веру.

Мировоззрение стоматолога: существует зуб, а к нему прикреплен человек.

Плохого певца на хорошего не вылечишь.

Вопреки общепринятому мнению, операционный микроскоп лишь ухудшает зрение, но не проясняет мозги.

Дешевле сделать нового человека, чем вылечить старого.

Совместное решение двух драков всегда глупее, чем решение одного драка.

Рекомендуемое лечение всегда согласуется с наклонностями своих пациентов. Одни из них любят принимать лекарства внутрь, другим по сердцу средства наружного применения, а душа третьих жаждет ампутации.

Ученые утверждают, что, если рассматривать каплю воды через микроскоп, непременно увидишь, как один микроб поживает другого.

Если белое назвать черным и повторить это многократно хорошо поставленным голосом громко и с большим чувством, то, как полагают многие, белое значительно почернеет.

Вчеслав БЫСТРЕНИН, профессор, доктор медицинских наук. Рисунки Анны ЯНКОВСКОЙ.

Административно-командные методы управления экономикой смертельны для заводов и фабрик

Интересно, ТНК чертёж частьное сотрудничество целое — обширное хозяйство.

Эта экономическая система все решительнее отвергает национальные границы и ограничения государственной бюрократии. Она движется к экономической модели будущего — наиболее эффективному использованию ограниченных мировых ресурсов. Глобальная корпорация — своеобразная форма преодоления национального экономического нежесткости, форма примирения интересов национальных и интернациональных.

Кто у нас подумал, смогут ли выжить в одиночку наши небольшие предприятия и предприятия-гиганты? Кто из них следовало бы включить в состав транснациональных корпораций, а может, кто-то смог бы создать такую корпорацию самостоятельно? Кто это? Тракторный? "Интергаз"? "Амкодор"? Нашей стране нужно не менее 10 таких компаний. "Велю" — в Швеции. Кто подумал, какие заводы следовало бы остановить и организовать там склады или магазины или просто снести, ибо, кроме убытков, они давно ничего не производят. Вместо этого мы гоним вал и резервом государства, делая индустрии.

Ясно, что мы неконкурентоспособны по большинству изделий, но почему мы не можем, скажем, провалять летим майку? Оказываться, даже этого не можем из-за налоговой политики и политики контроля производства, завышенных цен на энергоресурсы.

Если подогреть вышесказанное, следует сказать, что государство не знает, как управлять экономикой, и ничего, кроме вреда, экономике не приносит. Макро- и микроэкономические условия для работы нет, и перспективы, естественно, у большинства предприятий тоже нет.

Есть ли перспективы у машиностроителей республики, если усло-

Независимая экспертиза

В Беларуси успешно-машинно-строительные заводы. Наилучший шанс у станкостроителей. Почти все станкостроители могли бы конкурировать на мировых рынках при условии использования импортной электроники, гидропатриарх, отдельных материалов, благоприятной макроэкономической среды. Эти условия необходимы для всех.

Тракторный завод, вопреки валютной политике государства, пока не потерял все сеть прохлад тракторам за рубежом, что дает ему больше преимуществ. Вместе с тем у крупных заводов нет шансов выжить без серьезной имущественной реструктуризации, упрощения и адаптации к рыночным условиям системы управления предприятием. Тормозом развития предприятия является неэффективность их работы, как это ни прискоро, являются многочисленные управленческие и инженерные службы. Эффективная корпоративная структура управления западными компаниями складывалась десятилетиями, повышая эффективность их работы, как это ни прискоро, являются многочисленные управленческие и инженерные службы. Эффективная корпоративная структура управления западными компаниями складывалась десятилетиями, повышая эффективность их работы, как это ни прискоро, являются многочисленные управленческие и инженерные службы.

Нет шансов выжить в одиночку, без интеллектуальных центров, конкурентного продукта, конкурентных технологий, соответствующих технологий. Все взаимосвязано.

Многое нужно менять, но это практически невозможно в условиях административно-командной экономики, где каждый шаг нужно согласовывать, где декреты и указы алогичны.

Перспектива машиностроения страны такая же, как и перспектива всей промышленности и экономики в целом.

Адроджанне

Ян Голанд вятчэнца на Беларусі

Музычныя мінулае нашай краіны, як, дарчы, і ўвогуле мастацтва, апошнім часам выклікае цікавасць у самых розных людзей і навукоўцаў, і музыкантаў-выканаўцаў, і слухачоў. Якім было мастацтва нашай краіны, шліх якой развіцця, імёны, што яго поўнілі, — усё гэта вывучацца і ўдакладняцца па сённяшні дзень. Але тое, што зараз вядома, згадзіцца, сведчыць пра надзвычай высокі ўзровень развіцця музычнай культуры на нашых землях, прынамсі, у XVIII стагоддзі.

Тагачаснае беларускае музычнае мастацтва арганічна звязана са звышчэскай еўрапейскай культуры. Дзейнасць іматалік тэатраў, аркестраў-капел, што ствараліся пры дварах магнатаў — Раздзілаў, Алініцкіх, Тысячынцаў, за кароткі час выскоя ўзровень беларускай музычна-тэатральнай культуры, а значыць еўрапейскай выканаўца і кампазітары, якія на працягу сямнаццаці стагоддзяў прывялі працаваць на дварах у Нясвіжы, Слоніме, Гародні і іншых беларускіх гарадах, наўвуча (на некаторыя — і назаўсёды) заставаліся тут. Сярод музыкантаў-еўрапейцаў, для якіх Беларусь стала радзімай, трэба асобна адзначыць Яна Давіда Голанда (1746—1827) — кампазітара, настаяніца, тэатрыста, чья творчая дзейнасць аказала надзвычай вялікі ўплыў на развіццё тутэйшай мастацтва.

Ян Голанд ужо знаёмы беларускім публіцыстам найбольш адукацыяй іматаніам навукоўцаў Волка Дзідзімава, якая знайшла ў замежных бібліятэках і прывезла

на Беларусі копіі іматалік тэатраў кампазітара і неадной публікавала свае даследаванні ў беларускім друку. У Мінску выконваліся фрагменты оперы Голанда "Агата, або Прэсідэнт пана", Беларускае радыё зробіла поўныя яе радыёзапісы, але іншыя творы кампазітара, на жаль, у нас пакуль не гучалі. І гэты прабел запявае сёлетні VII фестываль "Адраджэнне беларускай культуры".

Пастаяннае слухачы канцэртаў гэтага фестывалю з цікавасцю для сябе адкрываюць новыя старонкі нашай музычнага мінулага, якое аказвацца надзвычай плённым і насычаным мастацкімі і з'явамі самага высокага ўзроўню. Багатым на адкрыцці былі фестывалі, прысвечаныя розным перыядам беларускай музычнай гісторыі, — ад Рэнесансу і барока (1996 г.) да эпохі Рамантызму (1994), а таксама фестывалі, прысвечаныя беларускай літургічнай музыцы (1995).

Але ў гэтым годзе "Адраджэнне беларускай культуры" — фестываль манатрыфіна, а яго праграма панарамна прадставіць тры асноўныя перыяды творчасці Яна Давіда Голанда — гамбургскі, нясвіжскі і вільненскі (у выкананні ансамбля салістаў "Класік—Авангард") і пазнаёміць слухача з фарціфікацыяй музычнай кампазітара.

Дакладных звестак пра юнацкія гады кампазітара няма, але вядома, што ў вольнай музычнай творы Голанду кружалося ў Гамбургу — цэнтры тагачаснага канцэртна-тэатральнага жыцця Германіі. У 1769 годзе араторый таленавітага дваццацітрох-

